

DEĞİŞEN HUKUK VE AVUKATLIK MESLEĞİNİN DÖNÜŞÜMÜ ÜZERİNE ÖNERİLER

Ülkemizde iyi yetişmiş, ahlaklı ve gerekli değer yargılarına sahip avukatları seçebilmek için bazı düzenlemeler yapılmıştır. Avukatlık Kanunu'nda 2001 yılında yapılan değişiklikle avukatlığa kabul koşulları değiştirilmiştir.

Av. Dr. Ramazan Arıtürk

Avukat olabilmek için "avukatlık sınavında" başarılı olma koşulu getirilmiş; bu sınavda altı kez başarısız olan stajyerlerin avukatlık mesleğine kabul edilmemeleri ilkesi benimsenmiştir. Ancak bu düzenlemenin uygulanması bir süre ertelenmiş; akabinde de kanun ilga edildiğinden hiçbir zaman uygulama alanı bulamamıştır.

Hukuka ve adalete olan güvenin pekişmesi, uygulayıcı meslek grubunun saygınlığının artırılması için avukatlık, hakimlik, savcılık ve noterlik mesleğini yapmak isteyen hukuk fakültesi mezunlarının öncelikle ortak ulusal bir sınava tabi tutulmaları gerektiği yönündeki ortak kanaat 17/10/2019 tarih ve 7188 sayılı Ceza Muhakemesi ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile "Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı ve İdari Yargı Ön Sınavı" yasalaşmıştır.

Ortak sınavı geçemeyen hukuk fakültesi mezunlarının hem kamunun hem de özel sektörün sağladığı hukuki hizmet alanlarında ara eleman olarak istihdam edilmesi de hukuk hizmetinin niteliğini arttıracaktır. Bu durumu düzenlemek için, Avukatlık Kanunu'nda yapılacak düzenleme ile avukatlık bürolarında bazı alanlarda istihdam edilecek elemanların hukuk fakültesi mezunu olma zorunluluğu da getirilebilir. Yine Noterlik Kanunu'nda düzenleme yapılarak noter bürolarında çalışan katipler için ve keza icra daireleri müdürleri ile mahkeme yazı işleri müdürleri için de hukuk fakültesi mezunu olma zorunluluğu getirilebilir. Hali

1 Av. Dr. Ramazan Arıtürk, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi.

hazırda avukat unvanını taşıyan ve geçim sıkıntısı yaşayan binlerce işsiz hukuk mezunu bulunmaktadır. Aslında bu düzenlemeler ile tüm bu alanlardaki taşlar yerine oturacak, toplum, nitelikli hukuk hizmetine; devlet, "hukuk devleti" olma sıfatına kavuşacak; böylelikle hem hukuk camiası hem de bütün bir ülke kazançlı çıkacaktır.

AVUKATLIKTA UZMANLAŞMA MESELESİ

Uzmanlaşmanın Kurumsallaştırılması İhtiyacı

Hukuk fakültesi mezunu bir kişi, genellikle yetersiz ve verimsiz geçen bir yıllık avukatlık stajından sonra aile hukuku, gayrimenkul hukuku, miras hukuku, internet hukuku, deniz ticareti hukuku, tahkim vb. tüm hukuk alanlarında hukuki danışmanlık yapabileceği gibi; sulh hukuk, asliye hukuk, asliye ceza, fikri ve sinai hukuk ve ceza, idare, bölge adliye, bölge idare mahkemeleri ile Yargıtay, Danıştay, Anayasa Mahkemesinde görülen tüm davalarda vekillik yapabilmektedir.

Uygulamada da serbest çalışan ve mesleğe yeni başlayan avukatların ayırım gözetmeden her türlü danışmanlık ve davaya talip olduğu, kendisi gelen her işi kabul ettiği görülmektedir. Vatandaşın avukata tevdi ettiği dava ya da uyuşmazlıkla ilgili, muhatap olduğu avukatın tecrübeli ve yetkinliği olmadığı kısa süre içerisinde ölçmesi ve bilmesi ise imkansızdır. Vatandaş avukatlık hizmetini almayı seçtiği avukatının işin ehli olup olmadığı en az iki, üç yıl sürecek davanın sonuçlanması ile bilebilecektir.

Avukatların kıdem ve uzmanlık şartı aranmaksızın her türlü davaya bakabilmeleri her

alanda hukuki danışmanlık verebilmeleri, dar bir menfaat perspektifinden bakılırsa, avukatlar açısından iyi bir sonuç doğuruyor gibi görünebilir. Ancak bu sistemde, işini iyi yapmak adına emek harcamış ve bu surette gerekli tecrübe ve uzmanlığı kazanmış avukatları, kesinlikle konuya yabancı bir avuktan ayırt edecek kurumsal bir çerçeve mevcut değildir. Serbest piyasa şartlarının varlığından da söz edilemez, zira avukatların tabi olduğu reklam yasağı nedeniyle niteliklerini kendi bireysel inisiyatifleriyle ilan etme imkanları oldukça sınırlıdır. Bu halde uzmanlık sahibi avukatla uzman olmayan avukat ayrımı yapılamamaktadır. Bu durumda avukatı uzmanlaşmaya teşvik edecek bir itici gücün varlığından da söz edilememektedir. Bu nedenle uzmanlaşma avukatların kendi menfaatine olacaktır.

Avukatlıkta Uzmanlaşma Yeterlilik Şartları

Hukukta birçok uzmanlık alanı mevcut olduğu gibi toplumsal gelişmelerle birlikte yeni uzmanlık alanları da ortaya çıkmaktadır. Bir avukatın uzman sıfatını hangi alanlarda ve hangi koşullarda alacağını belirlemek önemlidir. Avukatlıkta uzmanlaşma için mahkemelerin görev alanına giren konularda eğitim almış olmak ve belli bir kademeye sahip olmak üzere iki yeterlilik şartı öngörülmelidir.

Mahkemelerin görev alanlarına giren konularda yapılacak eğitimlerden başarıyla geçmiş avukatlar o alanda görevli mahkemelerde dava takibi yapabilmeli ve hukuki danışmanlık verebilmelidir. Eğitimden geçmiş avukatlar, kıdem durumu da müsaitsen bir sonraki kademenin unvanını almaya hak kazanmalıdır. Türkiye Barolar Birliği, Hukuk Akademisi ve bunların akredite edeceği üniversite veya enstitülerden sertifika alanlar da o alanda yetkin kabul edilmelidir. Avukatların uzmanlıkları baro levhasında ilan edilmeli ve UYAP'a da görülebilir olmalıdır. Avukatlıkta uzmanlaşma dört ana kademe üzerinden planlanmalıdır. Örneğin ilk ka-

deme avukatlar sulh hukuk ve sulh ceza mahkemelerinde ve icra dairelerinde yürütülen iş ve işlemlerde mesleklerini icra edebileceklerdir.

Avukatlıkta uzmanlaşmanın ülkemiz açısından çok faydalı olacağı tartışmasızdır. Faydalı bulmakla beraber Fransa modeli avukatlıkta uzmanlaşma yeterlilik şartlarının ülkemiz hukuk sistemi ve uygulamasına uygun olmadığını düşünüyoruz. Bu nedenle ülkemize uygun avukatlıkta uzmanlaşma yeterlilik şartlarının belirlenmesi gerekmektedir. Biz avukatlıkta uzmanlaşmanın uygulandığı Fransa modelinden farklı olarak, uzmanlıkta sınırlamanın doğru olmadığı kanaatindeyiz. Bize göre bir avukat kendi kademesinde bulunan mahkemelerin görev alanına giren tüm konularda uzmanlaşabilmeli yine gerekli eğitimi alıp kademesindeki süreyi doldurduktan sonra bir üst kademedeki alanlarda da uzmanlaşabilmelidir.

Bir avukatın, kanun tarafından çekişme konusu hak ve kamu düzeni açısından nispeten daha fazla uzmanlık gerektiren davalara baktıkları kabul edilen mahkemelerde, ancak belli bir kıdemi doldurduktan (eğitimleri başarı ile tamamladıktan) sonra dava takibi yapabilmemesinin uygun olduğunu düşünüyoruz. İlgili alanda kıdemine uygun olarak bir işi üstlenen avukat, o işe ilişkin istinaf ve temyiz yollarını kullanma hakkına sahip olmalıdır.

Avukatlık Kademeleri

Birinci kademe avukat

Ulusal hukuk sınavından yeterli puan alarak ve hukuk meslekleri stajını tamamlayarak avukat olmaya hak kazanan kişi; ilk 5 yıl için "avukat" unvanını kullanabilmeli, sulh ceza mahkemesi² ve sulh hukuk mahkemesinin

² Kanaatimizce Sulh Ceza Hakimliği uygulaması yerinde olmayıp, yeniden eski sistemde olduğu gibi bazı hafif suçları yargılamakla yetkili Sulh Ceza Mahkemeleri getirilmeli, koruma tedbirleri vb. kararlar isnat edilen suçun niteliğine göre ilgili esas mahkemesince verilmelidir.

görev alanlarına giren davalar ve soruştur-
malar ile icra dairelerinde yürütülecek iş
ve işlemlerde takip ve hukuki danışmanlık
yapma hakkına sahip olmalıdır. Hukuk bilgi-
sinin belirli periyotlarla güncellenmesi, aka-
demik düşünme becerilerinin gelişmesi ve
avukatların metin yazmadaki niteliklerinin
yükseltilmesi için yine Adalet Akademisi ko-
ordinatörlüğünde ve hakem heyetinin de-
netiminde gerçekleşen 1 adet makale yazı-
mı gerekli ve zorunlu olmalıdır.

Birinci kademe avukatların bağımsız avu-
katlık bürosu açma ehliyeti olmamalı, avu-
katlar ancak birinci kademeyi bir avukatın
yanında tamamladıktan sonra bağımsız
hukuk bürosu açabilmelidir. İngiltere ve
ABD'de uygulaması olan bu durum, ilk de-
rece avukatın mesleğin ilk yıllarında kıdemli
bir avukat nezdinde kendini yetiştirmesini
mecbur kılacaktır. Bu aşamada hem yetki
alanındaki mahkemelerde duruşmalara gi-
ren hem de diğer alanlarda yanında çalıştığı
kıdemli avukata yardımcı olan birinci kade-
me avukat, bağımsız bir büroyu sürdürebile-
cek asgari donanımına ulaşmış olacaktır. Böy-
lelikle hem toplum tecrübesiz avukatlardan
hem de birinci kademe avukatlar kendileri-
ni yıpratmak ağır mesleki yükten kurtulmuş
olacaktır.

Uzman avukat

İlk kademe 5 yılını tamamlayan birinci ka-
deme avukat, ilgili kademe için açılan ser-
tifikasyon programlarını takip etmesi, zorunlu
makalesini kaleme alması ve girmiş oldu-
ğu sınav neticesinde başarılı olması halin-
de uzman avukat unvanı almalıdır. Beş yılın
sonunda uzman avukatın kıdemli avukat
unvanını alabilmesi için ise sertifikasyon
programlarının ve sınav aşamasının yanında

Adalet Akademisi Dergisinde yayımlanmak
üzere 2 adet makale kaleme almalıdır. Kı-
demli avukat adayının kaleme aldığı ma-
kaleleri tetkik edip değerlendirecek ve not
verecek üç kişilik heyette bir kıdemli avukat,
bir üstat avukat ve bir de kıdemli üstat avu-
kat yer alacaktır.

Uzman avukat, ilk kademedeki avukatların
yaptıkları işlerin yanında asliye hukuk mah-
kemesi (ihtisas mahkemelerinin görev alanı
dışındaki alanlarda), asliye ceza mahkemesi
(ihtisas mahkemelerinin görev alanı dışın-
daki alanlarda) ve idare mahkemelerinin
görev alanlarına giren konularda dava takibi
ve hukuki danışmanlık yapma hakkına sa-
hip olmalıdır. Uzmanlığını kazanan avukat,
ilgili sertifikalarını elde ettikçe ilgili uzmanlık
alanında görev yapmaya hak kazanmalıdır.

Kıdemli avukat

Uzman avukat olarak 5 yılını tamamlayan
avukat ilgili kademe için açılan sertifikasyon
programlarını takip etmesi, makalelerini ka-
leme alması ve girmiş olduğu sınav netice-
sinde başarılı olması halinde kıdemli avukat
unvanı kazanmalıdır. Kıdemli avukatın 5 yı-
lın sonunda üstat avukat unvanını kazana-
bilmesi için ise sertifikasyon programlarının
ve sınav aşamasının yanında Adalet Akade-
misi Dergisinde yayınlanmak üzere 2 adet
makale kaleme alması gerekmektedir. Üs-
tat avukat adayının kaleme alacağı ma-
kaleleri biri üstat avukat ve diğer ikisi kıdemli
üstat avuktan oluşan 3 kişilik heyet tetkik
edip değerlendirecek ve not verecektir.

Kıdemli avukatlar, alt kademelerdeki avu-
katların yapabildiği işlerin yanı sıra, icra hu-
kuk ve icra ceza mahkemeleri, asliye hu-
kuk ihtisas mahkemeleri, asliye ceza ihtisas
mahkemeleri, asliye ticaret mahkemeleri,

ağır ceza mahkemeleri, ağır ceza ihtisas mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin görev alanına giren konularda dava takibi ve hukuki danışmanlık yapma hakkına sahip olmalıdır.

Üstat avukat

Kıdemli avukatlıkta 5 yılını tamamlayan avukatların gerekli makalelerini kaleme alması, ilgili kademe için açılan sertifika programlarını ve girmiş olduğu sınavı başarıyla neticelendirmesi halinde üstat avukat sıfatı verilmelidir. 5 yılın sonunda üstat avukatın, kıdemli üstat avukat unvanını kazana bilmesi için ise sertifika aldığı programların yanında Adalet Akademisi Dergisinde yayınlanmak üzere 2 adet makale kaleme alması gerekmektedir. Makaleleri tetkik edip değerlendirecek ve not verecek 3 kişilik hakem heyetinde bir akademisyen ve iki kıdemli üstat avukat yer alacaktır.

Üstat avukatlar alt kademelerdeki avukatların yaptıkları işlerin yanında, İstinaf Mahkemelerinin ilk derece mahkeme sıfatıyla baktıkları davalar ile istinaf edilen kararların kaldırılarak doğrudan yargılama yapıldığı davalara ve takip etme hakkına sahip olması gerekmektedir.

Kıdemli üstat avukat

Üstat avukatlıkta beş yılını tamamlayıp ilgili kademe için yapılan sertifika programlarını başarıyla tamamlamış üstat avukatlara, ortaya koyduğu eserleri de göz önünde bulundurularak kıdemli üstat avukat sıfatı verilmelidir. Kıdemli üstat avukatlar AİHM, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay gibi yüksek yargı organlarının ilk derece mahkemesi sıfatıyla baktıkları davalar ile diğer ilk derece ve istinaf mahkemelerinin davalarını takip etme yetkisine sahip olmalıdır.

Kıdemli üstat avukatlar arasından belirli kontenjanlarda Hakimler Savcılar Kurulu, Yargıtay, Danıştay, Sayıştay ve Anayasa Mahkemesine üyeler seçilmelidir. Böylelikle yar-

gının kurucu unsuru olan (olması gereken) avukatların yargının bu aşamalarında da temsili sağlanmış olacaktır.

SONUÇ

Avukatlık, hakimlik, savcılık ve noterlik meslekleri hukuk kurallarını yorumlayan ve bu kuralları karşılaştıkları somut olaylara uygulayan meslek grubu olduklarından bu mesleklere talip olanlar tabiri caizse birçok elemenden geçirilmeli ve yalnızca en iyi yetişmiş olanların bu meslekleri icra etmesine müsaade edilmelidir. Bir kişinin en kutsalını, yani hakkını emanet ettiği kişinin bu emanete

sahip çıkabilecek, her yönden iyi yetişmiş, ahlaklı bir hukukçu olması gerektiği tartışmasız bir gerekliliktir.

Çoğu zaman tecrübesiz avukatların görevsiz mahkemede ya da yanlış taleplerle dava açması sebebiyle hak kayıpları yaşanmakta veya yargılamalar yıllarca uzamaktadır. Avukatlık mesleğinin de uzmanlaşma ve kıdem esasına göre yapılandırılması halinde her şeyden önce yanlış ve usulüz

yapılan işlemler azalacak ve yavaş işleyen yargılamanın hızlanmasına katkı sağlanmış olacaktır.

Avukatlıkta uzmanlaşmanın asıl faydası ise adalet hizmetlerinin niteliğinin artması ve vatandaşın ve adliyenin niteliksiz avukattan korunması olacaktır. Uzman, yetkin ve tecrübeli olmadığı bir konuda kendisini bilerek veya bilmeyerek uzman olarak gösteren bir avukat, meslektaşlarının itibar ve güvenilirliğinin yanı sıra, ilgili vatandaşın haklarına ve adliye sisteminin işleyişine de zarar vermektedir. Uzmanlığın kurumsallaştırıldığı bir sistemde hem avukatlar ilgili uzmanlık kademelerini tamamlayarak yetkinliklerini arttırmaya teşvik edilecek, hem de vatandaşların başvuracağı avukatın ilgili konudaki yeterliliğini bilebilmesine imkan tanınmış olacaktır. Böylece savunma hizmetinden istifade den vatandaşlar "avukatlık güvencesine" de kavuşmuş olacaktır.

"Avukatlık, hakimlik, savcılık ve noterlik mesleklerine talip olanlar birçok elemenden geçirilmeli ve yalnızca en iyi yetişmiş olanların bu meslekleri icra etmesine müsaade edilmelidir."